

Autor: Francis Carr Begbie

Návštěvníci pražského hlavního nádraží se často zastavují u skupiny bronzových soch na prvním nástupišti. Je to srdceryvný výjev – obrýlený muž držící plačící dítě, smutně vyhlížející děvčátko a otlučený kufr.

Tyto neobyčejné postavy tvoří pamětní sousoší Sira Nicholase Wintona připomínající příběh českých dětských transportů a především „britského Schindlera“, který přímo pod nosem německých okupantů v roce 1939 tajně odvezl z Československa do Londýna 669 židovských dětí.

Víc než kterýkoliv žijící Žid představuje Sir Nicholas Winton, který právě oslavil 105. narozeniny, nejslavnější živoucí spojení Británie s holocaustem. Co jeho příběh znovuobjevila BBC, hrnou se na Wintona pocty, královna jej pasovala na rytíře a nyní byl navržen na Nobelovu cenu za mír. Záplava jemu věnovaných knih, filmů a dokumentů jako by nebrala konce. (Článek byl napsán v listopadu 2014, Nicholas Winton zemřel 1. července 2015, pozn. DP).

Tento týden byl znovu vyznamenán při nádherné slavnosti na Pražském hradě, kde se vysloužilému bankéři na vozíku dostalo nejvyššího vyznamenání – Řádu Bílého lva – uděleného samotným českým prezidentem.

Byla to vůbec **okázalá událost**, jako vystřižená z **Ruritánie**. Sira Nicholase obklopila čestná stráž, zahrál a zazpíval mu sbor s orchestrem a setkal s hrstkou usazených přeživších oněch cest, kteří v rukou drželi obrázky sebe samých jako dětí z roku 1939.

Něco tady ale není úplně v pořádku. Problém nastává už se samotným bronzovým výjevem na nádraží – nic ani vzdáleně podobného se totiž nikdy nestalo. Sir Nicholas nikdy nevyprovázel děti na nádraží, a tak ani nemohl žádné z nich držet v náručí. Stejně tak nebyl osobně vystaven nebezpečí – v Praze strávil jen tři týdny během Vánoc 1938 a odjel před příchodem Němců.

Místo toho podstupovalo mnohem větší riziko několik Nežidů, kteří s padělanými dokumenty strávili měsíce za nepřátelskou linií a jejichž obětavá práce pomohla zachránit tisíce Židů i Nežidů.

Skutečným příběhem za dnešním podáním pražských uprchlických vlaků s dětmi je totiž cynismus a neomluvitelné retušování dějinné paměti skutečně obětavých anglických hrdinů kvůli politickým cílům.

Doreen
Warriner,
1904-72

Trevor
Chadwick,
1907-79

*Zapomenutí hrdinové:
Doreen Warinnerová a
Trevor Chadwick.*

Je na místě zdůraznit, že sám Winton nikdy nepopíral, že větší díl zásluh náleží jiným. Sám ostatně uhodil při pražském obřadu na falešnou notu, když ve své děkovné řeči mj. řekl: „Svým způsobem jsem snad ani neměl žít tak dlouho – tím jsem totiž umožnil ostatním všechno to současné přehánění.“

Nejprve se vraťme na sklonek roku 1938, kdy Němci zabrali Sudety a anexe zbytku Československa se zdála na spadnutí. Praha tehdy přetékala uprchlíky.

Nesourodá skupinka anglických kvakerů s dobrými úmysly, liberálů a nejrůznějších dobrodějů v zemi už několik měsíců pomáhala uprchlíkům pod záštitou organizace Britský výbor pro československé uprchlíky (British Committee for Refugees from Czechoslovakia, BCRC). Organizovali útěk lidí, jejichž životy mohly být v nebezpečí – Židů, socialistů, sociálních demokratů a komunistů.

Jednou z nejimpozantnějších osob v této skupině byla londýnská akademička **Doreen Warrinerová**. Vedla kancelář BCRC na Voršilské ulici, kde bylo středisko působení zachránců, a pomohla uniknout tisícům. V rámci své běžné operace převáděli skupinky žen s dětmi s padělanými doklady z nádraží do laciného ubytování v bezpečných hostelech a hotelech – to vše po příchodu německé armády do Prahy.

Její jméno se mnohem později objevilo v hledáčku Gestapa, a tak musela z Československa uprchnout – ne však bez mnoha nervy drásajících přesunů městem plným Němců a uprchlíků, a to vše s padělanými dokumenty.

Jedním z mužů nepochybně doprovázejících děti na nástupiště byl učitel z dorsetského Swanage Trevor Chadwick. Do Prahy přijel, aby s sebou zpět do školy vzal dva židovské chlapce-uprchlíky. Nakonec vzal i třetí židovské dítě, za které složila padesátilibrovou záruku Chadwickova matka. Také podstupoval četná rizika při předávání padělaných dokumentů uprchlíkům a organizoval přepravu uprchlíků leteckými linkami do Anglie, kterým se ale nikdy nedostalo pozornosti transportů vlakových.

Byli i další – státní úředník Nicholas Stopford, Kanadanka Beatrice Wellingtonová, překladatelka Josephine Pikeová a (pravděpodobně) agent rozvědky Bill Barazetti. Vypravovali vlaky, mluvili s rodinami a posílali informace o dětech i s jejich fotografiemi do Londýna.

Všichni tito lidé už pomáhali uprchlíkům celé měsíce, když ke konci prosince 1938 mladý makléř ze zámožné židovské rodiny Nicholas Winton přijel do země na lyžařskou dovolenou, jen aby následně změnil plány. Ze zázemí kanceláří BCRC se rozhodl spustit svou vlastní evakuaci, která se ovšem měla týkat výhradně židovských dětí.

Pod nátlakem předáků britské židovské komunity jich svolil konzervativní politik Sir Samuel Hoare přijmout do Británie 10 000. Příslušný byrokratický aparát se sice topil ve zmatcích, Nicholas byl ale plný energie a měl četné konexe na vysokých místech. Když se po Vánocích vrátil zpět do Londýna, začal vyjednávat s Home Office (britské Ministerstvo vnitra, pozn. DP)

povolení, našel ručitele pro padesátilibrovou kauci za každé dítě a nechal založit pro každé dítě složku s fotografií a obrázky pro lidi ochotné je přijmout. To se neobešlo bez příkrášlování, padělání a vydírání, jak sám přiznal.

Winton, rodným jménem Wortheimer, těsně spolupracoval s pražskými dobrovolníky a měl na celé operaci nemalý podíl, ve válečném kontextu však nešlo o nic nevídaného a sotva bychom to mohli označit za příběh o smělém novodobém **Červeném bedníkovi**, jak se vyprávění o 60 let později vyvinulo. Na jeho úlohu se vlastně až do poloviny 80. let z větší část zapomnělo.

Když moderátorka BBC TV domluvila ono dnes už proslulé **slzopudné setkání**, spatřila světlo světa verze příběhu s Nicholasem Wintonem jako hrdinou. Byl to skvělý počín pro televizní médium, který se dočkal četných repríz. Politický potenciál příběhu neunikl ani politickým expertům nové labouristické strany, kteří přišli na to, jak Wintonův příběh „zaháknout“ k neoblíbené labouristické imigrační politice.

Do roku 2002 se vzájemnou souhrou několika faktorů změnil status Nicholase Wintona ze zapomenuté postavy na všeobecně známý pojem. Blairova vláda se právě chystala podepsat masivní rozšíření Evropské unie, díky němuž se občané 13 nových členských zemí mohli vypravit bez zábran do Británie.

Tento utajený, s veřejností neprodiskutovaný postoj k masové imigraci vyvolal znatelné rozhořčení. Labouristé pro něj zoufale hledali politické krytí, a za tím účelem vyhledávali a šířili dojemné uprchlické příběhy. Náhle se vytvořila nová poptávka po knihách, filmech, hrách, článcích a dokumentech – a příběh Nicholase Wintona se ocitl ve správný čas na pravém místě. Následovaly filmy a knížky věnované jeho osobě a příběhu.

Na premiéře jednoho z těchto filmů byl představen **dopis Tonyho Blaira** vyjadřující Wintonovi vděčnost. Celá událost byla podbarvena nastávajícím rozšířením sjednocené Evropy. Na konci roku 2002 byl Winton ve věku 93 let královnou pasován na rytíře.

Skutečně do poslední kapky vyždímal příběh slovenský židovský režisér Matěj Mináč (syn fotografky **Zuzany Mináčové**, pozn. DP), který na toto téma natočil celovečerní film, dokudrama a samostatný **dokument**. O Siru Nicholasovi prohlásil: „Udělal to, co měli udělat všichni slušní lidé – ale neudělali.“

Samozřejmě kromě toho, že se na záchraně uprchlíků, včetně Židů, podílelo i mnoho odvážných Nežidů, o kterých se ale v jeho filmech nic nedozvíte. Tak funguje veškerá publicita: nikdy a nikde v celé této epizodě není zmíněna účast Nežidů – dokonce ani jejich jména.

Celý příběh vyšel na veřejnost až v roce 2010, kdy se jedno z dospělých dětí Trevora Chadwicka rozhodlo vydat vlastní knihu o svém otci. Protože Chadwick nenašel vydavatele, publikoval knížku sám. Jmenuje se *The Rescue of the Prague Refugees* (Záchrana pražských uprchlíků) a byla vydána péčí nakladatelství Matador v roce 2010. Kniha se už netiskne a

autor sám je po smrti.

V knize se mluví o všech dobrovolnících, kteří se podíleli na transportech dětí, všímáme si však jemného náznaku hněvu z ignorování zásluh autorova otce. Píše: „Některým lidem se za jejich činy nedostalo náležitého ocenění, jiným naopak o něco víc, než by si na základě faktů zaslouhovali... Jednomu se dostalo obřích zásluh za skutky ostatních. Mou nadějí je, že tato kniha pomůže tento nesoulad napravit.“

Svaz židovských uprchlíků knihu recenzoval a uznal jisté zkreslení. Recenzent napsal: „Klíčovou postavou při záchraně českých uprchlíků byla Doreen Warrinerová... Winton osobně nevyfouknul Židy přímo pod nosy Němců a jejich pomahačů.“

A ještě jedna ironie osudu na závěr. Jedním z nejvlivnějších zastánců multikulturalismu a masové imigrace do Británie bylo právě jedno z dětí z transportů. Změnil si jméno, jako Alf Dubs se stal poslancem za labouristy a dnes sedí ve Sněmovně lordů jako **Lord Dubs**. V 80. a 90. letech bylo jeho hlavním politickým tématem otevření britských hranic uprchlíkům z celého světa. Jako člen snůšky předních levicových organizací jako **Liberty**, **Refugee Council**, **Immigrant Advisory Service** a mnoha dalších, včetně **britského úřadu** pro regulaci sdělovacích prostředků (**Ofcom**, pozn. DP), neúnavně lobboval za více a více multikulturalismu.

Podobně jako v případě **Doreen Lawrencové**, další světice v sekulárním pantheonu politické korektnosti, začíná neodbytné nutkání zaplavovat Sira Nicholase dalšími a dalšími poctami působit spíše vyšinutě než hystericky. V roce 2009 vyjel z Prahy do Londýna zvláštní „**Wintonův vlak**“ se speciálně upraveným čelem, který vzl přeživší židovského útěku z Československa.

Roku 2010 mu byla odhalena další socha, tentokrát na nástupišti v anglickém Maidenheadu. Později téhož roku oznámila vláda jeho jmenování „hrdinou holocaustu.“

Stal se součástí **školních osnov**, byla po něm pojmenována česká škola a dokonce i planetka. Dnes je Sir Nicholas v jednom kole a můžete si být jistí, že kdekoliv se pořádá akce oslavující přínos migrantů, zazní jeho jméno.

Úvaha Francise Carr Begbieho **The Nicholas Winton Kindertransport Myth Comes Off the Rails** vyšla na stránkách **The Occidental Observer** 2. listopadu 2014.